

## Találkozások

## Az ácsmester

Épül a Szegedi Nemzeti Színház, — lassan épül. De erről most ne is beszéljünk. Más kérdés, nem tartozik ide. Hol faragnak az ácsok? — Mese az egész, — mondta egy falusi érzemester. Aligha volt igaz. Bár egy társaságban arról beszélgettünk, hogy az ácsmesterség önálló szakmai vonal-e, vagy pedig „oldalágazata” az építőipar, illetve a falpar valamelyik munkaformámatának. Tamás barátom azt mondta, hogy a bogár és az ács szakma valamikor egy volt, később vált ketté. Neki sem volt igaz. Az ácsmesterek — lehet, hogy sok volt közöttük az érzemester — mindig is büszkék voltak tudományukra.

A színházi építkezésnél bármézőköttem, s csoda tudja miért, de megragadta a figyelmemet az ácsok munkája. Rafinált idomokat fűrészelgettek ki a deszkákból. Veszélovzski Sándor ácsmester, aki egy kiváló brigád vezetője, szívesen beszélgetett velem.

Kockás anyagból varrták a sapkáját. Kinézetre is kemény fickó. A derekán ott az ácsok elmaradhatatlan „jelvénye”, bőrből készült öv, azon egy szőgtáska, mellette a colstock, a szerkece és a lapos vonalú ceruza. Olyanok ezek, mint a katonatisztek fölszerelése. Kérdem Sándortól, hogy lett belőle ácsmester. Válasza visszapergetett egy igen változatos történelmi időszakot. Elmondta, hogy a Maros melletti falucskában, Püspökteleen (Maroslele) született. Szülei az ottani uraság birtokán keresték kenyérüket, de a fölszabadulás után saját földhöz jutottak. Az ifjú Sándor is segítette a családnak. S hogyan kezdődött a változás?

— Nehéz volt az új élet is. Semmink sem volt a kiosztott földhöz, de máris jött a térszervezés. Ment mindenki amerre látott. Tizenhat éves voltam, irány Budapest. Az ipar „hívta a vidéki fiatalokat”. Mentem. Szállodát adtak, igaz, hogy vaságyakat tettek egymás tetejére. Ez nem is érdekes, de az igen, hogy ácsok mellé kerültem, s kezdett érdekelnem a mesterség. A huszonegyes építőiparban dolgoztam. Később javult a helyzet, a szállásunk is kellemesebb lett. Közben behívtak katonának, a határőrségnél teljesítettem szolgálatot. Az jó volt.

A budapesti, kezdeti munkáiról faggattam. Igen érdekes „címekeket” jelezhettem föl. Első és talán legérdekesebb munkája éppen az ország háza volt. „Állványoztuk a Parlamentet. Az nagyon tetszett. Valószínű a mesterség is akkor ragadott meg.”

— Mi lehetett szép az Ország-ház állványozásánál?

— Már önmaga az épület is érdekes volt. Ott még a hajdani árbocállványt csináltuk. Kapcsolt rendszerűt, vagyis ácskapcsokkal „ragasztottuk” össze az állványzatot.

— Milyen munkáira emlékszik vissza?

— Építettük a Ganz Villamosági Vállalat székházát és üzemszarnokát. Ott inkább a nehéz állványzatokat szereltük...

A hajdani pályakezdés és a fővárosi évek után végül a szülőföldhöz kerültem. Megismerkedtem egy szegedi kislánnyal és haza hozta a szívét, a lelkét, vagy a leányt?

— Ez mikor volt, s hogyan történt?

— Huszonkét évvel ezelőtt. A DELEP-nél találtam munkát, de nehezen fogadtak be a „bandába”. Előbb egy átképzős csoporthoz tettek. A fiúk fölszabadultak és engem megválasztottak vezetőjüknek.

— A választói hol vannak?

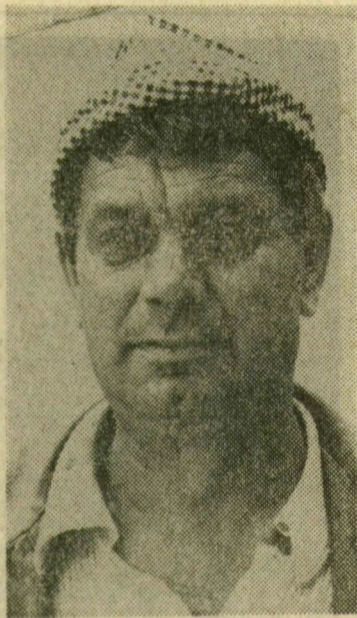
— Egy sincs már mellettem. Lehet, hogy a szakmától is messze járnak.

— Meséljen valamit az ácsmesterségről.

— Mit?

— Milyen szerszámokkal dolgoznak?

— Láttam a bőrvet, a szőgtaróval. Ezen kívül a rámás fűrész,



a gyaluk teljes „klaviatúrája”, a szerkece, vésők, tisztítóvasak, a vasból készült derékszög, az ács-ceruza, a fészítők, s természetesen a modern és korszerű fölszerelések, gépek és berendezések kellenek a mindennapi ácsmunkákhoz.

— A mai kezdők, a leendő Veszélovzski Sándorok, a tizenhat éves fiúk milyenek? Lesz-e belőlük olyan ácsmester, mint Önök, vagy a hajdani kiváló elődökből?

— Az én brigádom átlagos életkora huszonhat év. Tehát mind fiatal. Persze ezek a gyerekek mások, mint mi voltunk ezelőtt harminc évvel.

— Miért mások?

— Erzékenyebbek. Szépen kell velük beszélni. Külön és külön. Mindegyik más valamiképpen, s ha az ember megtalálja a kulcsot, nagyon halásak.

A fiatal utánpótlás ragyogó „anyag”. Viszont kérdés, hogy lesz-e sikerélményük. Veszélovzski ugyanis előzően föl sorolt néhány szegedi építkezést, ahol közreműködött kollégáival együtt, s ácszekeréjének nyoma megmaradt. Első volt „önmaga” a szegedi házigazda, majd a gumigyár, a tarjáni víztorny. (Csúszózták a harmincegyesek, de a belső ácsmunkát már Veszélovzskiék készítették.) Következett az újszegedi víztorny, amely elcsúszott, de nem az ácsok hibája miatt. Az MTA biológia, a kábelgyári csarnokok, az áruház, a levéltár, s most a színház, de közben a zsinagógát is „ácsolgatják”.

— Van különbség az épületek ácsmunkáiban?

— Nagyon is sok. Egyszer ferde és nulláról induló ácsolatot készíttünk, íves, szakaszos és lépcsős munka következik, ami igen komoly fölkészültséget igényel.

— Itt, a színháznál most éppen mit csinálnak?

— Az utolsó és a legnagyobb méretű ácsmunka kezdődik, a tetőszerkezet hejvonatát csináljuk; ez is íves szarufák kirajzolását jelenti, nem könnyű földadat.

— Megfizetik a mesterségét?

— Nem panaszkodom, ha túl-munka is adódik, tízezer fölött viszek haza.

A hétfői melléklet nem firtattuk. Magánügy. Főleg megemlítem az ismert mondókat: „Egy ács nem ács, két ács fél ács, három ács egész ács.”

— Mese az egész. Szép és nehéz munka, de egymagamban is elvégzem ácsmunkát. Irhatna inkább a kollégáimról. Kiváló társaim vannak, nélkülük nehezen menne a dolog.

— Önre voltam kíváncsi. Bevallom „nehéz ember”.

— A munkatársaim közül leg-alább említse meg Mihály Józsefet, Elek Józsefet, Kucsora Lászlót, Bódi Jánost és Zádori Istvánt.

— S ha megemlítem őket?

— Annak örülnék a legjobban. „Egy ács nem ács...”, — mosolyog.

Valami igazság van az ácsokat jellemző rigmusban, s talán abban is, hogy merre faragnak az ácsok, s szeretik-e a lányokat, akik forgácsért kopogtatnak náluk. Minden esetre szép és férfias szakma az övéké.

GAZDAGH ISTVÁN

## Megértéssel, következetességgel

## Nyugdíjba készül egy szocialista „házigazda”

„Semmit sem ért az ember. De egyet s mást érez. A történeteket, ha megértjük, mindig rosszul mesélik el.” Ugy hiszem mottó lehet e néhány sor Bertolt Brecht egyik drámájából idézett mondat mindahhoz, amit Kósó Józsefnek, a Szegedi Ingatlankezelő Vállalat igazgatójának nyugdíjba vonulásáról szeretnék ezen írás terjedelmi határain belül papírra vetni. Ismerem életútját. Meg-értem döntését, most, amikor elérkezett életének 60. évéhez, s 46 munkás esztendő tudhat maga mögött. Megérttem őt, hogy kérte nyugdíjaztatását, s remélem, nem rosszul mondom el ez alkalommal egy munkásból lett igazgató történetét.

Emlékeznünk, visszapergetjük életének naptárát, négy és fél évtizeddel, arra az időszakra, amikor ifjú munkásként ismerkedtünk a „házi-remekkel” a lakóházakban és a tanítómesterek műhelyeiben. Már akkor néha saját bőrünkön tapasztalhattuk: ahány ház, annyi szokás. Morzsolgatjuk a szavakat és eszünkbe jut, hogyan is válogatták meg lakóikat újságíróként a házigazdák: „Csendes, rendszerető család, lakás kiadó...” Nem írták, de ebben a szövegben közölték a jövőbeni lakóval, hogy a nemtörődöm, a rendetlen, a házi-remet nem szívelők, kímélik őket. Megkövetelték a pontos lakbérfizetést, a rend betartását. A nagyobb házak gazdái házme-sterreik révén. Akkor még irigylett állás, rang volt Szegeden is házme-sternek lenni. Annak idején a szó szoros értelmében ez a megtisztelő cím nemcsak kaució fizetését, hanem követelményt is támasztott: legyen a ház mestere, ne csak felügyelője.

Csongrád megye egyik szocialista „házigazdájaként” érkezett el Kósó József a nyugdíj-évek küszöbéhez, és nem is akármilyen úton.

— Most, amikor számot vetek az aktív, dolgozó esztendő végén, egyzettem élettapasztalatom ifjúkori reményeimmel, eszembe jutnak a 40-es évek elején dúdolt, biztató dal szövegének sorai: „A munkásoké a jövő...” Hányszor visszhangozták a szegedi utcák, a lakóházak enekünk közvetlenül a felszabadulás után, amikor én már első vezetői beosztásban a szakmunkástanulók kollégiumának igazgatói tisztét töltöttem be. Ezt követte az élet iskolájában mind az, amit a honvédségnél tanultam. Itt politikai munkára képeztek, s erősítették bennem az ifjúmunkásokat magával ragadó, a jövőbe vetett reményeséget.

Nehéz időszak, 1956 ősze után osztottak rám ismét a civil életben vezetői szerepet. Elkor jóval több vezetői tapasztalattal, mégis szorongva léptem át az új munkahelyem, a Szegedi Ingatlankezelő Vállalat kapujának küszöbét. Itt konkrét intézkedésekkel, döntésekkel, nem is akármilyen körülmények között kellett erősítenem az emberekben a munkás jövőbe vetett hitet. Ugyanis, az IKV-ra nemcsak a házak kezelése, hanem a lakók közös és egyéni problémáinak megoldása is bízott. Az új ve-

zetőben a lakók nem a házigazdát, hanem a szolgáltatásra kötelezett embert látták. Olyanokat, akik nem kérhettek, követelhetek, csak adhattak.

Múltak az esztendők, s bizony más értelmet kapott a házme-ster szerepe, s lassan lefokozódott rangjuk a házon belül. Mi sem, ők sem adhattak többet, mint a tulajdonos, vagyis a szocialista állam, s szervei részünkre, fenntartásra, felújításra, korszerűsítésre, évről évre jóváhagytak. S hogy mennyit? Sorolhatnám az adatokat.

Szegeden a 22 ezer IKV-kezelésben levő lakás közül a régi-ek többsége évekig csak használódott. Az utóbbi időben jutott valamivel több felújításra. S ez a valamivel több ma már évente megközelíti a 400 lakás korszerűsítését, 230–240 millió forintból. Ha ebben az útemben valósítják Szegeden az állami lakóházak korszerűsítését, akkor Kósó József utódai, majd 1995-ben mondhatják el, hogy befejezték azt a munkát, amelyet egykor ő irányított. A régi lakóházak felújítását már akkor, vagy már hamarabb, újra kezdhetik. Igen, kezdenek mindent előlről, mert az idő, a lakáshasználat újratermeli a problémákat.

Ma ugyan ki tudná megmondani, hogy a gazda, majd a 90-es évek elején mennyit költhet, többet vagy kevesebbet karbantartásra, felújításra, a lakók igényeinek kielégítésére. S amit majd költhet, valóban milyen arányban kell fordítani a régi és az úgynevezett házigyári lakóházak korszerűsítésére. Akkor is szűkség lesz erőfeszítésre.

Erőfeszítésre? Néhány nanja Somogy megyében jártam, s mint szegedinek, megmutattak egy fotóalbumot: Németh Gyulának, a Kaposvári IKV nyugdíjas igazgatójának „emlékkönyvét”. Egy évvel ezelőtti, a szegediekkel történt tapasztalatcsere alkalmával készült fotósorozat mottójaként ezt írták az album első lapjára: „Vezetőnek lenni nem gyerekjáték. Nagyon sok esetben izzad a halánték...” Kósó József sok évvel ezelőtt az asztalosnak erejét próbára tevő gyalupad mellett tapasztalta, hogy bizony, aki dolgozik, annak gyakran gyöngyözik a homloka, halántéka.

— Az IKV igazgatói asztal mellett is?

— Másként verítkeznek az ember a munkapad, másként az iroasztal mellett, amint mások a munkatársak, a lakásbérlet, panaszai, megoldásra váró problémái. Az előbbiek, vagyis a munkatársak esetén gyakran elég volt a megnyugtató, a jó szó, vagy az, ha megmutattam néhány szakmai fogást, átadtam tapasztalatomat. Az utóbbiak, mármint a lakásbérlet gondjainak megoldásához mindig sok-sok pénzre van szükség. S természetesen türelemre és következetességre is. Igaz, itt sem hagyható el az érvelés, a megnyugtató jó szó, de hát nem mindig fogadják el. Például hiába értveltünk a lakbérlemelés után, hogy ebből a nagyobb összegből nem gazdálkodhat szabad kézzel az IKV. Szóval, nem költöttünk többet a nagyobb lakbérből. Hitték is, nem is. Kell a türelem, a következetesség, azért, mert ahány ház, annyi szokás manapság is. Bizony a többlakásos IKV-házban többfélék a szokások.

— Csak szolgáltatást, javítást, felújítást kérnek a gazdától a lakók?

— Az utóbbi időben már kérik — az állami rendelőzések értelmében — mind többen a gazda jogát is. No, nem szocialista megőrzésre a házakat, hanem megvételre. Mi tagadás, egyik-másik ajánlat hallatán bizony izzadt az igazgató halántéka. Ugyanis, én nem ilyenek álmodtam az ingatlanulajdonkezelés útját, jövőjét. Neha bizony határozottan kell kimondanom: a teljesen felújított állami ház egyetlen lakónak sem eladó.

Úgy tűnik, lehet bármilyen határozott és következetes is, döntéseiben az IKV igazgatója, attól nem lesz szárnyaszegettebb a hiedelemkeltés. Sőt, ha nem kell mondani, ennek nyoma sem marad. Akik szárnyra röppentének véleményeket, mendemondákat. Igen, mert többfélék az emberek. Vannak rendszeretők, segítőkészek, nagyhangúak, iszákosok, agresszívek és feledékenyek is. Akadnak, akik durván megsértik a szocialista együttélés szabályait, zavarják, zaklatják szomszédait. Ilyen vagy olyan ürüggyel provokálnak, sőt, verekszenek is. A tömbházfelügyelő hálózata láthatóan keveset tehet, amint néha tehetetlen maga az IKV is.

Valamikor egy-egy lakóház gazdája felmondott a renitenskedőknek, nem tiltózott a lakbérrel elmaradó lakónak. Ma az IKV-nak évekig kell pereskednie azokkal, akik elfelejtik kifizetni a lakbért. Lám, nemcsak a lakó lehet panaszos, hanem a házigazda is? Bizony, megizzad a halánték, mire a jog labirintusában döntés születik. Igen születik döntés, de ez nem jelenti azt, hogy nyomában érdemi intézkedés is. Nos, az ilyen történetek, ha megértik is az emberek, még a törvényszékek is gyakran rosszul mesélik el. Igen, s aztán a mesék nyomán szárnyra kelnek hiedelmek, éppen úgy, mint amikor hiába a megértő, a jó szó, a munkásproblémák iránti együttérzés, segítő készség, ha nincs miből teljesíteni a lakók kérését.

— A kesernyős szavak, a keserű szájzettel távozó igazgató szavai?

— Nem sima az ingatlankezelés útja, de e munkában töltött közel három évtized sem tett ingatlagá. Mindig volt örömm, sikerélményem e munkában. Bizony mondom, nem kis öröm, hogy kibírtam talpon, s koromhoz mérten egészséggel lépek át a nyugdíjasélet küszöbén.

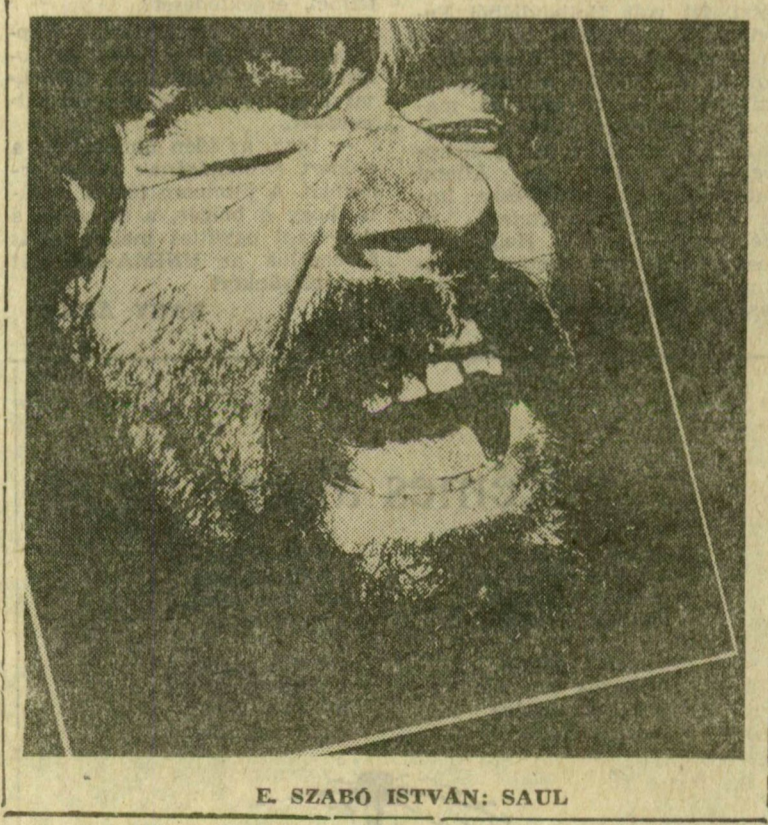
— Ha néhány mondattal kellene átadni a pályázattal helyrekerülő vezetőnek a stafétabotot, mit mondana?

— Kívánom, érjen el az általlunk épített alapokról indulva, az eddigiéknél szebb eredményeket, s jusson el egészen nehéz feladatának ellátása közben ő is a nyugdíjasesztendő küszöbére.

— Milyen úton érhet el oda?

— Csak a megértéssel, a következetességgel kikövezett, egyenes úton...

NAGY PÁL



E. SZABÓ ISTVÁN: SAUL